

Benedek Elek Sopronban

A múlt év végén Sopronban, a Nyugat Magyarországi Egyetem Pedagógiai Főiskolai karának rendezésében, Benedek Elek emlékülésre került sor. Nagy írónk, és írói műhelyteremtőnk születésének és halálának évfordulója alkalmából szervezett - 1859 illetve 1929 - tudományos ülészek napjaiban a főiskola bejárata előtt mellszobrot is avattak, ez alkalommal *dr. Benedek Katalin Erzsébet* mondott ünnepi beszédet. A Budapesten megjelenő Erdélyi Örmény Gyökerek című időszaki kiadvány, amely példaértékű hűséggel ápolja az erdélyi örmény hagyományok mellett a véle szimbiózisban élő erdélyi magyar szellemi örökséget, mint jelen esetben is, teljes terjedelmében rögzíti az ünnepi beszédet és közli az eddigi Benedek Elek plasztikai ábrázolások közül sajátos látásmódjával elkülönülő, nem csak a „jóságos apót”, hanem az értelmes embert, a szellemi életünket meghatározni képes gondolkodót ábrázoló alkotás képi reprodukcióját is.

Benedek Katalin a portrészobor eme sajátosságára is kitér:

„Ami született, az alkotójának összegező, értékelő szembesülése Benedek Elekkel, műalkotásban elbeszélve. A hiteles tolmácsolásnak köszönhetően az író szellemi nagyságaként és érző emberként egyszerre jelenik meg előttünk. *Soltra E. Tamás* művészi felfogása, mintázó készsége, plasztikai igényessége szerencsésen találkozott a témával. Ám önmagában ez a szerencsés egymásra találás nem lenne elegendő. (...) A mellszobor egyebet is elárul. Beszél alkotójának tiszteletéről a klasszikus hagyományok iránt, a művészi szépség ígézetéről s arról, hogy a valóságábrázolás nem idejétmúlt. (...) Az emocionálisan nagyhatású plasztika szinte megeleveníti a tiszta erkölcsű embert ...”

A történelmi Magyarország másik felében, - egyébként a hozzá leghűségesebb városban, Sopronban, amelynek lakói népszavazással döntették el Trianon idején hovatartozásukat -, földrajzi értelemben mondva: a „túloldalon” számunkra példaadó Benedek Elek-kultusznak lehetünk a tanúi. Ezt jómagam, egy Benedek Elek portréfilm forgatása közben - *A szembejövő ember*- a helyszínen tapasztalhattam.

Néhai *Tompa Károly* erdőmérnök-egyetemi professzor Kisbaconból sodródott az európai hírű soproni erdészeti egyetemre. A film rendezőjeként mondhatni természetes volt az éppen Kisbaconból elszármazott erdőmérnök Benedek Elekhez ragaszkodása, a budapesti filmes stábot viszont őszinte csodálkozásra készítette a nagy mesemondó, és elsősorban az Erdélybe visszatérő, semmiféle idegen hatalomnak behódolni nem tudó, irodalmi és politikai mozgalmat szervező „szembejövő ember” soproni kultusza. Nevét intézmény viselte, Tompa Károly bátyánk lakása tele volt Benedek Elek szellemét éltető közelségbe telepítő könyvekkel, az író, mesemondó-lapszerkesztő képzőművészeti megjelenítésével. Tompa Károly Elek Apó élő emlékezetét is magával vitte Kisbaconból Sopronba, hisz az 1929-béli Erdély magyar szellemi életét gyászba borító temetésen a szomorú szertartást lelkes-édesapja végezte-vezette. (A kisbaconi Tompa-család egyébként, amelynek kollegánk, Tompa Ernő agrármérnök-író is tagja, a Benedek-família belső baráti köréhez tartozott.)

Ezek után a soproni Benedek Elek portrészobor avatása sejthető és várható volt, természetesnek is mondható.

Az viszont nem természetes, hogy itthon, a szülőföldjén még mindig nincs köztéri szobra. Sem Kisbaconban, sem Sepsiszentgyörgyön. Nevét és szellemiségét a kézdivásárhelyi Pedagógiai Főiskola talán a legmarkánsabban őrzi és jeleníti meg. Az író kézdivásárhelyi és székelyudvarhelyi kultuszeremtőinek köszönhetően a tanító- és óvónók révén emléke nagy ívben szóródik mindenfelé, ahová a magyar nyelv és kultúra Erdélyben elérhet.

De szobor is kellene, a kisbaconi parkba, Sepsiszentgyörgyre, vagy Kézdivásárhelyre. (Székelyudvarhelyen a nagy mesemondó nevét viselő tanítóképző főiskola előtt 1991 óta áll *Szabó János* szobrászművész Benedek Elek portrészobra.)

A sepsiszentgyörgyi képtárban található *Gergely István* kolozsvári szobrászművész

egészalakos Benedek Elek szobra. A másfélszeres ember nagyságú köztéri szobrot Sepsiszentgyörgy valamelyik közterére szántuk egykori nagy nekibuzdulásunkban, de a Kárpátok Génusza uralgásának esztendeiben másféle szobrokat állítottak, s emiatt az álló alakos alkotás gipszben maradt. 1990-ben a szobrászművésszel többször is tárgyaltunk a szoborállítás ügyéről, amellyel, természetesen, elvben egyet is ért, de a szobor szándékosan megroggyantott testtartásán igazítani szeretne, amit megromlott egészségi állapota nem tesz lehetővé.

A kézdivásárhelyi *Vetró András* szobrászművész is monumentális portrészobrot alkotott Benedek Elekről. A leendő alkotás patinázott gipsz hasonmása a kézdivásárhelyi Vigadó előcsarnokában látható. Az általunk eddig ismert ábrázolások közül ez a harcos közéleti ember legmarkánsabb megjelenítése, megalkuvásokra és ellágyulásra hajlamos világunkban talán ez a férfias kiállás sugároz és továbbít, különösen Székelyföldön értelmezhető üzenetet. Köztérre állítható szobor tehát már is van. Az avatáshoz viszont szándék és akarat, a felállításához pénz szükségeltetik.

Benedek Elek önálló alkotásai, ifjúsági művei a magyar mese és mondavilág örökbecsű kiegészítői, kiteljesítői. Hála Istennek manapság három országban - Magyarország, Románia, Szlovákia - ezek újrakiadása mindig időszerű. Benedek Elek Budapesten élő leszármazottai mindig is bőkezű támogatóként jelentkeztek, ha a szellemi örökség megőrzéséről és továbbadásáról volt szó. (Lengyel László, Benedek Elek dédunokája a soproni rendezvény egyik nagyhatású előadója volt, A szembejövő ember című történelmi dokumentumfilm egyik alapembere.) Egy vagy több Benedek Elek meséskönyv erre a célra szánt újrakiadásának felajánlásával a kiadók, az örökösök jogdíjtengedéssel támogathatnák a kisbaconi vagy sepsiszentgyörgyi szoborállítást. E sorok írója, a Történelmi Dokumentum Film Alapítvány hozzájárulásával A szembejövő ember című dokumentum-film vetítésre ajánlásával tudna hozzájárulni az alapok előteremtéséhez. A film- és könyvbemutatókat egybe lehetne kapcsolni a kisbaconi Benedek Elek Emlékház avatóünnepségének visszaemlékezéses megjelenítésével. (1969. május 25-én az avató ünnepségen első ízben lehettek jelen az erdélyi magyar irodalom reprezentáns személyiségei, akik közül számos szemtanú ma is él.)

A szoborállításához szükséges anyagi alapok előteremtéséhez igénybe vehetők lehetnének a minden bizonnyal sikeres adomány-felajánlások, az alapítványi és kormányzati pályázatok. (Magyarország, Románia.)

2004-ben Benedek Elek születésének 145., halálának 75. évfordulója, ez alkalmat szolgáltatna arra, hogy Benedek Elek Sopronban című jegyzetünket egy másik címmel egészítsük ki: Benedek Elek Sepsiszentgyörgyön, és köszönetet mondjunk a soproniaknak, valamint a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek szerkesztőségének, hogy Háromszéken törlesztésre váró adósságunkat eszünkbe juttatták.

A Háromszéki Mikes Kelemen Közművelődési Egyesület szolgálatait és bankszámláit ajánlja az ügy lebonyolítására. (RO -4000 Sf. Gheroghe, Str. Gábor Áron, nr. 14., Jud. Covasna; telefon/fax: 40267-351609, e-mail: biblio@mk.cosys.ro; Cont Raiffeisen Bank Suc. Covasna: 1008419 (lei),1008433 (USD))

Sylvester Lajos

(A Sylvester Lajos írásában is hangsúlyosan említett Benedek Katalin megnyitóbeszéd lapunk januári számában teljes terjedelmében megjelent - a szerk.)

*****

Kisebbségi Bál Szegeden

Idén is, mint rendszeren, megrendezésre került a nemzetiségek közös bálja február 14-én a PICK-KLUBBAN.

Most népesebb, színesebb volt a korábbinál. Ez a rendezők érdeme, de azzal is magyarázható, hogy Szeged központjában zajlott. Két terem állt rendelkezésre, ahol még pót-asztalokra,